

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kolu, Jaana

Title: Språkkontaktdrag i Haparandaungdomarnas muntliga och skriftliga kommunikation

Year: 2011

Version:

Please cite the original version:

Kolu, J. (2011). Språkkontaktdrag i Haparandaungdomarnas muntliga och skriftliga kommunikation. In A.-C. Edlund, & I. Mellenius (Eds.), *Svenskans beskrivning 31* (pp. 161-169). Uumajan yliopisto. *Svenskans beskrivning, 31*. <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:457680/FULLTEXT01.pdf>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Språkkontaktdrag i Haparandaungdomars muntliga och skriftliga kommunikation

Jaana Kolu

Inledning

Språkbruket bland ungdomar i flerspråkiga miljöer i Sverige har varit föremål för språkforskarnas intresse under de senaste decennierna. Intresset har dock nästan enbart riktats mot ungdomar som vuxit upp i invandrartäta områden i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö (se t.ex. Fraurud & Bijvoet 2004; Haglund 2004). Norra Sverige har haft flerspråkiga miljöer med språkliga minoriteter, dvs. samer och Tornedalsfinnar, långt innan den stora invandringen till Sverige skedde. Tornedalsfinnar blev boende på den svenska sidan när Finland införlivades med Ryssland 1809 och gränsen drogs mellan Sverige och Finland (Håkansson 2003:4). Trots detta är Tornedalsungdomarnas språkbruk ett i det närmaste outforskat område. En orsak till detta kan vara helt enkelt geografisk: Tornedalen ligger i periferin ur de stora universitetsstädernas perspektiv. En annan orsak kan vara att Tornedalsfinnarna och finska språket har haft låg status i Sverige långt in på 1900-talet. I dag är situationen dock annorlunda: år 2000 fick finska språket och meänkieli (tornedalsfinska) status som minoritetsspråk och omfattas sedan 2009 av Språklagen (SFS 2009:600).

Enligt den senaste statistiken från Statistiska centralbyrån (SCB 2008) har 66 procent av de cirka 10 000 invånarna i Haparanda finsk bakgrund, dvs. minst en förälder född i Finland och det gör Haparanda till den kommun i Sverige där det bor flest personer med utländsk bakgrund i proportion till invånarantalet.

Meänkieli, dvs. den finska varietet som talas i Tornedalen, skiljer sig från standardfinskan just i det att man tydligt kan se svenskans inflytande på finskan där. Men finns det inflytande i den andra riktningen? Lämna finskan eller tornedalsfinskan några avtryck på svenskan som talas i området? I storstädernas förorter talar ungdomar med invandrarbakgrund ofta en särskild form av svenska som präglas av lånord från ungdomarnas eget modersmål eller från andra invandarspråk. Kan man se ett motsvarande kontaktfenomen i Tornedalen? Tar tvåspråkiga ungdomars svenska språk intryck från finskan och tornedalsfinskan som ungdomarna ofta talar som hemspråk och lånar enspråkigt svenskspråkiga för sin del ord från de finskspråkiga och tvåspråkiga ungdomarna som de flitigt umgås med? Den undersökning som diskuteras här bygger på en doktorsavhandling som beräknas bli färdig 2011. Detta bidrag

kommer att presentera språkkontaktdrag i Haparandaungdomarnas tal och skrift i socialt samspel med varandra.

Språkkontaktfenomen

Enligt Hyltenstam och Stroud (1991:54) uppstår det olika språkliga fenomen i situationer där tvåspråkiga individer kommer i kontakt med varandra och blandar språken. Ett fenomen är *kodväxling* som innebär att talarna i samma samtal använder båda språken (ibid.) Det andra språkkontaktfenomenet är *lån* som ofta delas in i *verkliga* och *tillfälliga lån*. Med begreppet tillfälliga lån menar Hyltenstam och Stroud (1991:55) lånord som en tvåspråkig talare tillfälligt i talögonblicket använder och anpassar till det mottagande språket. Verkliga lån är spridda och allmänt accepterade i det mottagande språket (ibid.).

Kodväxling kan innebära många olika typer av språklig variation. Muysken (2007) skiljer ut 18 olika typer av kodväxlingsfenomen, t.ex. lån, slangbildningar och kodväxling inom en mening (insertional code-mixing), kodväxling mellan meningar (alternational) och kodväxling med diskurspartiklar.

Personer som blandar olika språk har ibland uppfattats som halvspråkiga (Hansegård 1972). Blandspråk och kodväxling sågs som tecken på bristande språkkunskaper. Idag har synsättet förändrats: ju mer det bedrivs forskning kring flerspråkighet och språkkontaktfenomen t.ex. inom sociolingvistik och språksociologi, desto mer naturligt anses det vara bland dagens globaliserade människor att kodväxla och låna från andra språk. Kodväxling och lån kan förekomma både i talat och skrivet språk.

Syfte, material och metod

Det övergripande syftet med föreliggande artikel är att söka svar på följande frågor:

- Hurdana språkkontaktdrag, dvs. vilka former för finskans inflytande förekommer i Haparandaungdomars vardagliga språkbruk på svenska, i synnerhet slangspråk?
- Vilka funktioner och domäner har de finska inslagen i ungdomars muntliga och skriftliga kommunikation på svenska?
- Vilka uppfattningar har ungdomarna själva om de finska inslagen i sin svenska?

Materialet för undersökningen samlades in i två olika skolor, Språkskolan och Gränsskolan, med hjälp av en enkät vid fem olika tillfällen: 1994 (Gränsskolan), 2005 (Språkskolan), 2007 (Språkskolan), 2008 (Gränsskolan) och 2010 (Gränsskolan). Det var olika elever som deltog i enkätundersökningen vid de olika materialinsamlingstillfällena. De var i årskurs 7–9 och mellan 12–16 år gamla. Ovannämnda skolor valdes till undersökningen på grund av att de är

de enda högstadieskolor som ligger i Haparanda centrum. Dessutom är Språkskolan en tvåspråkig grundskola, där den ena hälften av eleverna kommer från Finland och den andra hälften från Sverige. De elever som svarade på frågorna i enkäten hade dock bra språkkunskaper i svenska och deltog i svenskspråkig undervisning, men hade också grannspråksundervisning i finska. Språkskolans strävan är att eleverna utvecklar aktiv tvåspråkighet.

Informanternas antal är sammanlagt 244. Av 194 informanter (2005–2010) har 23 har angett att de har finska som modersmål och 45 är tvåspråkiga. 124 informanter har uppgett att de har svenska som modersmål. Föräldrarnas modersmål visar också den språkliga mångfalden i informanternas bakgrund: Endast 32 informanter har angett att båda föräldrarna har svenska som modersmål, annars förekommer det finska, svenska och andra språk (engelska, estniska och persiska) i olika kombinationer. Cirka 60 % av de 50 informanter som deltog i enkätundersökningen i Gränsskolan 1994 och som vi saknar närmare uppgifter om språklig bakgrund för har varit berättigade till hemspråksundervisning. Hemspråket är i de flesta fall finska.

I enkätundersökningen 1994–2008 ombads informanterna skriva ned slangmotsvarigheter för svenska standardord, dvs. bjudord. 32 av bjudorden är desamma i enkäten 1994–2008. De representerar olika livsområden där slangord är vanliga, t.ex. benämningar för personer (flicka, pojke), kroppsdelar (ansikte, manligt och kvinnligt könsorgan), negativt värderande egenskaper (dum, galen), verb (göra bort sig), kärleksliv (sällskapa, vara kär i någon). Vid materialinsamlingstillfällena 2007–2008 togs nya bjudord med, bl.a. inom området sociala medier (mobiltelefon, skicka textmeddelanden, spela på datorn) och utrop (håll tyst!, gå din väg!).

I tabell 1 presenteras antalet olika slangvarianter och antalet ordbelägg i respektive material, samt antalet finska slangvarianter och ordbelägg i varje material. Finskans procentandel av alla de olika slangordsvarianterna är 6 % 1994, 12 % 2005, och 19 % 2007 och 9% 2008. De engelska ordens motsvarande procentandel av alla slangordsvarianterna rör sig mellan 10 % (1994) och 16 % (2007).

Tabell 1. Ordmaterial som framkom i enkäten 1994–2008.

År	Skola	Informanter	Antal olika finska slangord /totalantal olika slangord (%)	Antal finska ordbelägg/totalantal ordbelägg (%)
1994	Gränsskolan	50	21/337 (6 %)	43/1807 (2 %)
2005	Språkskolan	46	47/387 (12 %)	117/1962 (6 %)
2007	Språkskolan	36	59/314 (19 %)	171/1603 (11%)
2008	Gränsskolan	71	36/423 (9 %)	109/2391 (5 %)

Under åren 2005–2010 kompletterades materialet med inspelningar. Det inspelade materialet omfattar cirka fem timmar. De tvåspråkiga eleverna i Språkskolan och i Gränsskolan fick själva spela in sina samtal med en minidiscspelare under rasterna i skolkorridorerna och i matsalen. Dessa samtal har grovtranskriberats och de utdrag där det förekommer finska inslag har analyserats. Diskussionen mellan ungdomarna pågår i det stora hela på svenska, men det förekommer kodväxling mellan svenska och finska i samtalen. Eleverna hade inte fått instruktioner om vilket språk de skulle använda. Inspelningarna har visat sig vara en mer belysande metod än enkätundersökningen, när det gäller att nå de finska inslagen i Haparandaungdomarnas svenska. Det förekommer rikligt med finska inslag i informanternas svenska i de inspelade samtalen, med inslagen innebär också mycket annat än bara slangord.

2010 genomfördes en enkätundersökning om finskans inflytande på Haparandaungdomarnas skriftliga kommunikation i vardagliga sammanhang, t.ex. när de använder sociala medier. Sammanlagt 41 13-16-åriga elever deltog i undersökningen. 23 av dem uppgav att de är tvåspråkiga (finska och svenska) och 18 uppgav sig ha svenska som modersmål. Enkätundersökningen innehöll frågor om elevernas vardagliga skrivvanor och om svenskans och finskans funktioner i samband med sociala medier.

Haparandaungdomarnas egna uppfattningar om de finska inslagen i sin talade svenska

Enkätundersökningen 2005–2009 innehöll också öppna svar, där de 153 informanterna fick svara på frågan om de har finska inslag, t.ex. finska ord i sin svenska, när de talar med andra ungdomar. Av de 93 som svarat på frågan säger 96 informanter att de har finska ord i sin svenska. Många av dem uppgav att det handlar om så många finska ord att de har svårt att precisera vilka ord de använder. Språkbrukarna är inte heller själva alltid medvetna om sitt språkbruk. Här följer ett exempel: ”Många olika (ord). Kommer inte ihåg, för man tänker inte på det.” En informant säger att de finska orden kommer naturligt: ”Ibland använder jag finska ord, men vet inte vilka ord jag använder. Det kommer naturligt.”

Några informanter har också försökt precisera vad de finska inslagen kan vara i deras svenska. Av enkätsvaren framgår det att det är fråga om finska småord, substantiv eller utrop som kan blandas med svenska: ”Små, enstaka ord, oftast substantiv som man kan blanda med svenska.”

22 informanter säger att de inte blandar språken: ”Pratar jag svenska pratar jag svenska!” ”Nej, jag talar ren svenska.” 5 informanter har skrivit att de inte vet om de har finska ord i sin svenska och 30 informanter har inte alls svarat på frågan.

Slang – en viktig domän för finskan i svenska

I enkätens öppna frågor har Haparandaungdomarna angett att de finska inslagen i svenska kan upplevas som slang i Haparanda. ”Slang är ofta blandat eller nya

ord, finsk slang är ofta svenska ord som är förfinskade, svensk slang är ofta finska ord här i happis [=Haparanda] eller nåt.” Informanterna har också uppgett att de finska ord de använder kan vara slang: ”Jag använder då och då finska ord. Men väldigt sällan och kanske enkla ord eller slang.” De finska orden kan ha en ”slangifierande” effekt i svenskan.

Det finskinfluerade slangordförrådet som samlades in med hjälp av frågeformuläret omfattar t.ex. personbeteckningar, skällsord och ord som har att göra med ’att dricka alkohol eller öl’. De mest belagda finska slangorden i hela materialet från enkätundersökningens slangordsdel (1994–2008) är följande: *vittu* 29 ’kvinnligt könsorgan’, *ukko* 14 ’gubbe’, *lesbo* 13 ’lesbisk’, *pillu* 13 ’kvinnligt könsorgan’, *mummo* 11 ’gumma’, *frendi* 10 ’vän’, *ämmä* 10, *akka* 9 ’gumma’ och *bileet* 9 ’fest’. I materialet finns inga exempel på ord från meänkieli.

Även i de inspelade samtalen förekommer sådana finska ord som informanterna angett som slangord i enkäten. Det finska ordet *kännissä* är det näst populäraste ordet för ’att vara onykter/berusad’ i Språkskolan 2007. Samma ord förekommer flera gånger även i de inspelade samtalen. Detsamma gäller dess finska synonym *päissään*. Det finska ordet kan få svenska bestämningar som *lite* eller *helt päissään*. Följande samtal har spelats in i skolans matsal där en större grupp ungdomar retas med varandra:

Utdrag 1. I skolans matsal (Språkskolan 2007)

- 01 Jens: lotta e lite *päissään*
- 02 Lotta: de e du som e helt *päissään*
- 03 Jessica: jag tror att han blir full på luft

Språkkontaktdrag i Haparandaungdomarnas muntliga kommunikation

De inspelade samtalen bekräftar det som också ungdomarna själva uppger i sina öppna enkätsvar, nämligen att det förekommer mycket finskt inflytande i den svenska som de använder med varandra i vardagliga sammanhang. Det handlar oftast om enstaka finska ord och utrop, t.ex. slangord, svordomar eller diskurspartiklar, men det förekommer också kodväxling där en eller flera talare tillfälligt byter till finska, även om samtalsdeltagarna annars talar svenska med varandra.

I det följande presenteras två utdrag som innehåller finska inslag. I utdrag 2 diskuterar tre tvåspråkiga flickor, Jenny, Elin och Karo från årskurs 9, på rasten i Språkskolan (2007). I början av samtalet, vilket inte syns i utdraget nedan, kommer det första finska inslaget, när Jenny berättar hur hon har talat om hemkomsttider med sin mor och styvfar. Hon citerar sin mor på finska och säger att ”*mamma sade att tuu ihmisten aikoihin kotiin*”, vilket ungefär betyder att ’kom hem i kristlig tid!’. Det är typiskt för tvåspråkiga personer att de kodväxlar till källspråket när de citerar någon (Berglund 2008). Uppenbarligen har Jennys

moder sagt sin uppmaning om hemkomsttiden på finska. Därefter berättar Jenny att hon föregående kväll varit hos pojkvännen och Elin undrar vad de har gjort. Först vägrar Jenny svara på frågan och hänvisar till bandspelaren, men senare återkommer hon själv till frågan och detta utdrag presenteras nedan:

Utdrag 2. På rasten (Språkskolan 2007)

- 01 Jenny: vänta om du så gärna vill veta vad vi gjorde så kan ja säga de
 02 efter de att ja ha
 03 Elin: dom kollade på simpsons
 04 Jenny: nä: nå i alla fall klockan tie kollade vi på sportnytt som va så
 05 jävla tråkigt så
 06 Karo: usch va tråkit
 07 Jenny: men de va bara femton tie minuter
 08 Elin: marcus vill kolla på sportnytt han e *sportfani* eller han älskar
 09 ju sport
 10 Jenny: vet du va han sa ((*viskar*)) den där maskinen är på ((*ohörbart*,
 11 *viskar*))
 12 Karo: va
 13 Elin: hermione
 14 Jenny: hermione den där tjejen ((*viskar*))
 15 så han ba han sa asså han sa ((*viskar*)) inte lika snygg som du
 16 Karo: *niinkö* kan han tycka att hon är snygg
 17 Jenny: vet du vem ja menar
 18 Karo: jo hermione
 19 Jenny: vem e de ja vet inte ens själv vem de e
 20 Karo: hon e kompis med Harry Potter

Ordet *sportfani* är ett s.k. hybridord. Det sammansatta ordet består av det svenska förledet *sport* och det engelskfinska efterledet *fani*. Elin säger ordet tydligt med ett i. *Fani* är ett helt vanligt lånord i finskan. Senare i samtalet berättar Jenny att hennes pojkvän har liknat henne vid Harry Potters vän Hermione och sagt att Hermione inte är lika snygg som Jenny. På rad 16 börjar Karos undrande respons med finskans *niinkö* som ungefär betyder detsamma som 'verkligen?' på svenska. Därefter byter hon tillbaka till svenska och undrar om pojkvännen verkligen kan tycka att Hermione är snygg. *Niinkö* verkar snarare ha en expressiv funktion och uttrycka förvåning än att vara menat som en riktig fråga.

Följande samtal som pågår mellan de tvåspråkiga Anna och Micke (årskurs 9) spelades in i Språkskolans matsal 2007. I utdrag 3 initierar Anna en självreparation med finskans reparationsmarkör *eikö*:

Utdrag 3. På lunchrasten (Språkskolan 2007)

- 01 Anna: asså ja tycker int att ris passar me /*eikö* potatis
 02 passas me korvstroganoff
 03 Micke: (de gör de)
 04 Anna: nä: de ska va ris me [korvstr-
 05 Micke: [potatismos
 06 Anna: nä: det ska va: ris

Det talspråkliga *eikö* har bildats av finskans *ei kun* som på svenska närmast motsvaras av 'nej, utan'. Efter reparationsmarkören *eikö* byter Anna ut ordet ris mot ordet potatis. Efter kodväxlingen till finska byter Anna tillbaka till svenska och upprepar sekvensen "passar me" som förekommer just före det finska ordet *eikö*.

Även av informanternas enkätsvar att döma använder Haparandaungdomarna finskans reparationsmarkörer som t.ex. *eikö* 'nej, utan' och *niinku* 'liksom' när de vill rätta något som de just har sagt. Fem informanter har nämnt *eikö* i sina svar: "Om jag råkar säga fel så säger jag *eikö* ('nej, utan') och rättar sedan det jag har sagt fel." "Jap, det har jag (finska ord i svenskan)...Och om jag säger något fel så rättar jag med att säga "*niinku*" eller "*eikö*" osv. i stället för jag menade osv."

Kontaktdrag i Haparandaungdomarnas skriftliga kommunikation

Av enkätundersökningen som genomfördes 2010 framgår det att det vanligaste sättet att hålla kontakt med vännerna bland informanterna är att träffas i verkligheten. Att chatta är det näst vanligaste sättet och det tredje vanligaste är att skriva sms med mobiltelefon. Det har blivit allt vanligare att ungdomarna kommunicerar med varandra med nya medier, dvs. dator och mobiltelefon. 18 av samtliga 41 informanter som svarade på enkätfrågorna om sina skrivvanor uppgav sig blanda språken när de skriver till varandra i vardagliga sammanhang: "Jag blandar ofta, t.ex. *Jo, kyllä*."

Informanterna blandar in finska ord i svenskan t.ex. när de chattar, skriver sms eller facebook: "När jag skriver sms eller på facebook och msn så blandar jag in finska ord i svenskan, men man skriver mest på svenska." "Svenska dominerar men vissa enstaka ord kan komma med ibland när man smsar/chattar med vänner."

Också här anger informanterna att de finska inslagen kan vara några enstaka ord, partiklar eller svordomar. Svenska är ändå det dominerande språket i ungdomarnas skriftliga kommunikation. Det är dock inte bara de tvåspråkiga ungdomarna som blandar språken, utan det finns också svenskspråkiga ungdomar som vill lära sig finska som kan blanda lite finska i svenskan, när de skriver: "Vill lära mig finska så ibland slinker ett och annat ord ner i svenska meningar."

I enkäten har informanterna också fått skriva ner textmeddelanden som de skickat till sina kamrater. Här följer fyra exempel på sms-språk där det förekommer finskt inflytande på svenskan:

- (1) Vi träffas vid *penkki* ‘Vi träffas vid bänken’
- (2) *Moi*, hänkkar du på? ‘Hej, hänger du med?’
- (3) *No voi ei*, så du kommer inte? ‘Å nej, så du kommer inte’
- (4) *Perkele* Emma! Svara! ‘Fan, Emma! Svara!’

Föregående exempel bekräftar att de finska inslagen i svenskan kan innebära substantiv (exempel 1), hälsningsord (exempel 2), interjektioner och svordomar (exempel 3 & 4). Informanterna har också skickat utdrag ur sina chattsamtal. Även de innehåller motsvarande finska inslag, t.ex. interjektioner och hälsningsord, även om samtalet annars pågår på svenska:

- (5) Victoria säger: *jepp, Haista!(!:)* ‘Japp, ta dig i häcken!’
- (6) Johan säger: *Moro!* ‘tjena’

Slutord

På basis av både enkätmaterial och det inspelade materialet kan de finska inslagen i Haparandaungdomarnas svenska oftast uppfattas som både tillfälliga och etablerade lån i form av slangord eller kodväxling. Här innebär etablerade lån sådana lån som etablerats i ungdomsspråket i Haparanda, de lokala slangorden. De finska inslagen kan vara allt ifrån direkt anförda citat och slangord till diskurspartiklar, interjektioner och svordomar. Ungdomarna tycks kodväxla med de finska element som är syntaktiskt enkla att blanda in i svenskan. I materialet finns inga tydliga exempel på ord eller kodväxling på *meänkieli*, men troligen kan samma ord fungera bra både i finska och i *meänkieli*.

Varför använder Haparandaungdomarna finska ord i sin svenska? I vilka domäner förekommer de finska inslagen i deras samtal? Vilka funktioner kan dessa inslag ha? Enligt enkätsvaren använder ungdomarna finska inslag i sin svenska, eftersom det blir roligare: ”Ibland använder jag finska ord för att det låter roligare.” Några ord kan också låta bättre på finska: ”Det finns sådana ord som är bättre på finska.”

Det faktum att Haparandaungdomarna använder finska i svenskan i synnerhet när de skojar eller svär visar att de har kvar en levande och nära relation till finskan och att språket fungerar som ett känslspråk. Finska är ofta ett hemspråk och ett informellt språk som ungdomarna använder oftare i muntlig än i skriftlig kommunikation. Diskursmarkörer, slanguttryck och svordomar, som allt som oftast lånas från finskan, uttrycker talarens förhållningssätt till själva yttrandet. Diskursmarkörer utgör en viktig del av ungdomars språk och interaktion: de fungerar som samtalsreglerande signaler.

De tvåspråkiga ungdomarna i Haparanda tycks ha finska som en extra resurs som de kan utnyttja vid behov i sina svenska samtal med varandra utan risk för att kommunikationen skulle bli lidande för det. De flesta ungdomar har finsk

bakgrund och de förstår varandra trots att det blandas in finska i svenska samtal. De finska elementen, såsom slangord, diskurspartiklar och svordomar, verkar ofta bära det känslomässiga budskapet i yttranden i Haparandaungdomarnas samtal.

De finska inslagen i svenskan kan också ha betydelse som identitetsmarkörer. Med sitt språkbruk markerar ungdomarna sin tvåspråkiga identitet och grupptillhörighet med varandra.

Av Haparandaungdomarnas språkbruk att döma lämnar finskan sitt spår efter sig i svenskan, i synnerhet när det gäller det språk de tvåspråkiga ungdomarna använder i socialt samspel med varandra. I dag kan också ungdomarna se sin tvåspråkighet som en rikedom: ”Jag tycker det är bra om man lär sig båda språken, dels för att det blir lättare att bo på ett ställe som är tvåspråkigt och dels för att det blir lättare att få jobb om man kan flera språk.”

Litteratur

- Berglund, Raija 2008. *Ett barns interaktion på två språk. En studie i språkval och kodväxling*. (Acta Wasaensia. Nr 190. Språkvetsenskap 37.) Vasa: Vasa universitet.
- Fraurud, Kari & Bijvoet, Ellen 2004. Multietniskt ungdomsspråk och andra varieteter av svenska i flerspråkiga miljöer. I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 389–418.
- Haglund, Charlotte 2004. Flerspråkighet och identitet. I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 359–387.
- Håkansson, Gisela 2003. *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Hansegård, Nils-Erik 1972. *Tvåspråkighet eller halvspråkighet*. Stockholm: Aldusserien Bonniers.
- Hyltenstam, Kenneth & Stroud, Christopher 1991. *Språkbyte och språkbevarande. Om samiskan och andra minoritetsspråk*. Lund: Studentlitteratur.
- Muysken, Pieter 2007. Code-switching and grammatical theory. I: Li Wei (red.) *The Bilingualism Reader*. London: Routledge.
- SFS 2009:600. *Språklagen*.
- SCB = Statistiska centralbyrån 2008. <http://www.scb.se/>

Transkriptionsnyckel

<u>men</u>	emfas
:	förlängd vokal
(men)	transkriptionen är osäker
()	ohörbart
((viskar))	transkriberarens kommentarer
?	stigande ton
<i>men</i>	i analysen fokuserad språklig företeelse (kursiv)
[markerar var överlappande tal börjar
]	markerar var överlappande tal slutar
-	markerar ett tvärt avbrott i talflödet